

Kunnioitetut sotiemme veteraanit ja lotat, herra kenraali, arvoisat kutsuvieraat, hyvä juhlayleisö

Vapaussodan Rintamamiesten Liitto vietti tammisunnuntaita perustamisestaan, vuodesta 1929 lähtien aina lakkauttamiseensa saakka, vuoteen 1944. Tammisunnuntain muistoa korosti Suomen Marsalkka Mannerheimin kuolema tammisunnuntaita seuranneena yönä vuonna 1951. Tuolloin suomalaisten mieleen palautui se tosiasia, että Mannerheim oli päivälleen 33 vuotta aikaisemmin määrännyt Suomessa olleet venäläiset miehitysjoukot aseista riisuttavaksi. Vapaussoturien Huoltosäätiö järjesti Tammisunnuntain muistotilaisuuksia vuodesta 1954 alkaen 1990-luvun alkupuolelle ja Vapaussodan Perinneliiton jäsenjärjestöt sen jälkeen. Tänä vuonna 30 vuotta täyttävä yhdistyksemme on Vapaussodan Perinneliiton suurin jäsenyhdistys ja olemme jatkaneet Vapaussoturien Huoltosäätiön aloittamaa huolto- ja perinnetyötä. Konkreettinen huoltotyömme päättyi vuonna 2002, kun viimeinen eteläpohjainen vapaussoturi Veikko Vuolle sai kutsun viimeiseen iltahuutoon. Olemme järjestäneet Tammisunnuntain maakunnallisia ja valtakunnallisia muistojuhlia vuodesta 1993 alkaen 22:lla eri paikkakunnalla. Olemme nyt toista kertaa Isossakyrössä, ensimmäinen juhla järjestettiin täällä 1996.

Laillisen hallituksen joukkojen ensimmäiset sotilaalliset toimet Vapaussodassa kohdistuivat niitä venäläisiä yksiköitä vastaan, jotka olivat jääneet Suomeen huolimatta siitä, että neuvostohallitus oli tunnustanut Suomen itsenäisyyden. Alkavilla sotateoimilla, vapaussodalla, pyrittiin varmentamaan edellisen vuoden joulukuussa julistettu itsenäisyys ja irrottautumaan lopullisesti entisestä emämaasta. Samalla käytiin Suomessa sisäinen taistelu poliittisesta vallasta eduskuntaan nojaavan hallituksen ja vallankumouksellisen kansanvaltuuskunnan aseellisten joukkojen välillä.

Vapaussodan tapahtumat ovat maantieteellisesti meitä lähellä, toisin kuin talvi- ja jatkosotien. Ylipäällikkö Mannerheim johti venäläisvaruskuntien aseistariisuntaa Tammisunnuntaina Ylihärmästä kauppias Viitasalon talosta. Laihian Hulmilla ryhdyttiin toimeen ensimmäisenä, sillä Laihian suojeluskunnan oli tarkoitus siirtyä Hulmin kasarmilla majailleiden venäläissotilaiden aseistariisunnan jälkeen Vaasaan ja jatkaa siellä samaa tehtävää muiden suojeluskuntajoukkojen kanssa. Jääkäri Viljo Laakson

johtama ensimmäinen yritys kuitenkin epäonnistui eikä henkilötappioilta vältytty. Hulmin valtauksen toiseen ja onnistuneeseen hyökkäykseen saatiin apua Isonkyrön suojeluskunnalta.

Kansojen sisäiset välienselvittelyt päättyvät tavallisesti voittaneen osapuolen diktatuuriin ja sortovaltaan. Meillä sen sijaan jo vapaussodan päättymistä seuranneen vuoden vaaleissa eduskunnan suurimmaksi puolueeksi nousi hävinnyttä osapuolta tukenut puolue ja muutamaa vuotta myöhemmin se oli jo hallituksessa. Hallitusmuotomme tärkeänä piirteenä on ollut puolustusvoimien pitäminen puoluepoliittisen toiminnan ulkopuolella. Se mahdollisti alusta alkaen yleisen asevelvollisuuden tasapuolisen ja oikeudenmukaisen toteuttamisen. Yleinen asevelvollisuus tasoitti omalta osaltaan vapaussodan jälkeistä yhteiskunnallista ilmapiiriä ja sillä oli myönteinen merkitys yksimieliseen puolustustaisteluun talvisodassa.

Ankarista rauhanehdoista ja suurista menetyksistä huolimatta pidimme 80 vuotta sitten talvisodassa kohtalon omissa käsissämme ja säilytimme vapautemme. Presidentti Risto Rytin muutamaa vuotta myöhemmin tekemällä ratkaisulla edesautettiin Kannaksen menestyksellisiä torjuntataisteluita kesällä 1944, saimme lisää aikaa ja säilytimme itsenäisyyden, toki ankarin ehdoin. Vaikeita, mutta tuloksellisia ratkaisuja olivat myös karjalaisen siirtoväkemme ja tilattomien rintamamiestemme nopea asuttaminen ja sotakorvauksien tinkimätön maksaminen.

Äsken muistomerkeille laskemiemme seppeleiden nauhoissa lukee ”Sankarivainajien muistoa kunnioittaen - Tammisunnuntain juhlaväki”.

Tammisunnuntain merkityksen ohella yhdistyksemme haluaa korostaa sitä, että kaikki kolme sotaa: vapaussota, talvisota ja jatkosota olivat maamme itsenäisyystaisteluita. Moni vapaussoturi puolusti isänmaataan vielä talvi- ja jatkosodassa, osa vielä Lapin sodassa. On myös muistettava, että 1920- ja 1930-luvuilla tehtiin arvokasta maanpuolustustyötä suojeluskunnissa ja Lotta Svärd – järjestössä. Sotien aikana naiset toimivat sekä rintamalla että kotirintaman vaativissa tehtävissä, pikkulotat ja sotilaspojat auttoivat monin tavoin ja vapauttivat aikuisväestöä vaativampiin tehtäviin. Sodan päätyttyä ei ollut tilaisuutta lepoon, oli selviydyttävä sotakorvauksista, siirtoväen asuttamisesta ja jälleenrakentamisesta. Monen elämä oli aloitettava kokonaan alusta.

Yhdistyksemme on vaalinut ja vaalii, nimestään huolimatta, kaikkien äsken mainitsemieni ryhmien muistoa ja kunnioitusta.

Isossakyrössä paljastettiin 27.6.1923 arkkitehti Matti Björklundin suunnittelema vapaussodan sankaripatsas. Myöhemmin Karhupatsas otettiin kaikkien 1900-luvun sotien yhteiseksi muistomerkiksi ja siihen lisättiin vuosiluvut 1939 – 1944.

Näin tulee ollakin. Jokainen Isonkyrön sankarihauta-alueella lepäävä sankarivainaja on antanut henkensä isänmaatamme puolustaessaan. Ilman ensimmäisenä käytyä vapaussotaa ei olisi seurannut muitakaan itsenäisyystaisteluja. Perinneyhdistyksen puheenjohtajana ja Vapaussodan Perinneliiton varapuheenjohtajana olen huolissani nykyisestä perinnetyön suuntauksesta, jossa päällekkäinen toiminta uhkaa heikentää perinnetyön toimintaedellytyksiä. Meidän nuorempien tulisi kyetä siirtämään kaikkien itsenäisyystaisteluidemme perinne nuoremmille sukupolville samassa talvisodan yhteishengessä, kuin sotiemme veteraanit itsenäisyyttämme puolustaessaan.

Yhdistyksellämme on kolmenkymmenen vuoden kokemus eteläpohjalaisesta perinnetyöstä, vakiintuneet yhteistyömuodot seurakuntien, kuntien ja maanpuolustusjärjestöjen kanssa sekä valmis kuntakohtainen yhdyshenkilöverkosto. Olemme valmiina niin kunta- kuin piiritason yhteistyöhön.

Yhdistyksemme on otettu Isossakyrössä sydämellisesti vastaan ja olemme saaneet Isonkyrön seurakunnalta, Isonkyrön kunnalta, Kyrönmaan lukiolta, Isonkyrön Reserviupseerikerholta ja Isonkyrön Reserviläisiltä suurenmoisen avun juhlan suunnittelussa ja toteutuksessa. Kiitän jokaista järjestelyissä mukana ollutta hyvin sujuneesta yhteistyöstä. Isonkyrön kunta ja seurakunta sekä useat paikalliset yrittäjät ovat tukeneet juhlaamme myös taloudellisesti. Lahjoittajien nimet löytyvät käsiohjelman takasivulta. Esitän mitä parhaimmat kiitokset heille jokaiselle.

Minulla on kunnia toivottaa teidät lämpimästi tervetulleiksi Tammisunnuntain maakunnalliseen 102-vuotisjuhlaan Isoonkyröön!